

Sygn. akt II CSKP 225/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska (przewodniczący)

SSN Leszek Bosek (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie z powództwa H. M. i M. M.
przeciwko [...] Bankowi [...] z siedzibą w P.
o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 8 grudnia 2022 r.,
skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z dnia 26 czerwca 2019 r., sygn. akt I ACa 10/19,

**uchyła zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę
Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania
i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

H. M. i M. M. wnieśli pozew o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego – bankowego tytułu egzekucyjnego [...] Banku Spółdzielczego z

siedzibą w P., zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w Kościanie z 14 grudnia 2013 r., VI Co 2402/13.

Wyrokiem z 3 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił powództwo (pkt I) i rozstrzygnął o kosztach procesu (pkt II).

Wyrokiem z 26 czerwca 2019 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację powodów (pkt 1) oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania odwoławczego (pkt 2).

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy.

Z poczynionych przez Sądy *meriti* ustaleń wynika, że 10 marca 2011 r. [...] Bank Spółdzielczy i M. M. oraz H. M. zawarli umowę kredytu konsumpcyjnego na kwotę 110 000 zł. Powodowie zobowiązali się do terminowej spłaty rat kredytu w terminie do 11 dnia każdego kolejnego miesiąca począwszy od kwietnia 2011 roku. Pierwsza rata wynosiła 1176,40 zł, kolejna 1193,13 zł, a następna 1214,94 zł. Pozostałe raty wynosiły 1212,14 zł lub 1212,15 zł lub 1212,16 zł, aż do całkowitej spłaty kredytu.

Powodowie zadeklarowali formę spłaty rat jako stałe zlecenie na rachunku bankowym powoda, na który miało wpływać jego comiesięczne wynagrodzenie w wysokości 2500 zł. Ponadto powodowie zobowiązali się w okresie obowiązywania umowy do informowania banku o zmianie nazwiska, miejsca zamieszkania lub miejsca pracy (§11 ust. 2 pkt a umowy). Umowa nadto przewidywała możliwość jej wypowiedzenia, m.in. z powodu braku terminowej spłaty kredytu (§14 ust. 3 pkt b umowy).

Początkowo powodowie spłacali raty kredytu terminowo i w pełnej wysokości. Dopiero w 2013 roku na rachunku kredytowym powstało zadłużenie. Pismami z 29 kwietnia 2013 r. i 27 czerwca 2013 r. pozwany informował powodów o rosnącej zaległości. Wobec braku spłaty zaległości, pozwany pismami z 12 lipca 2013 r. i 19 sierpnia 2013 r. skierował do powodów wezwanie do zapłaty zaległości, pod rygorem wypowiedzenia umowy. Korespondencja była kierowana na adres wskazany przez powodów, tj. ul. [...], M.. Powodowie zmienili natomiast miejsce pobytu na Wielką Brytanię i nie powiadomili o tym banku.

Wobec braku spłaty zaległości pozwany pismem z 12 września 2013 r. wypowiedział podwodom umowę. Jednocześnie poinformował, że wypowiedzenie umowy jest warunkowe i traci moc, jeżeli w ciągu 30 dni od jego doręczenia uregulowane zostaną wszystkie zaległości wraz z odsetkami karnymi liczonymi od 12 września 2013 r., zgodnie z umową kredytu. Na dzień sporządzenia wypowiedzenia zaległość wynosiła 2743,96 zł.

Pismem z 14 listopada 2013 r. pozwany w związku z wypowiedzeniem umowy wezwał powodów do uregulowania całego powstałego zadłużenia, które na dzień sporządzenia pisma wynosiło 110 934,24 zł oraz do zapłaty dalszych odsetek, w terminie 7 dni od otrzymania wezwania. Jednocześnie pozwany wystawił bankowy tytuł egzekucyjny z 14 listopada 2013 r., VI Co 2004/13, który został zaopatrzony w klauzulę wykonalności przez Sąd Rejonowy w Kościanie. Na jego podstawie komornik wszczął postępowanie egzekucyjne, informując o tym powodów. Powodowie nawiązali wówczas kontakt z bankiem i wnosili o wstrzymanie działań windykacyjnych, deklarowali także dobrowolną spłatę kredytu.

Powodowie zawarli z pozwanym ugodę, na podstawie której przystąpili do spłaty wymagalnego zobowiązania w ratach po 2000 zł miesięcznie. Jednocześnie pozwany pismem z 9 maja 2014 skierowanym do komornika wniósł o zawieszenie postępowania egzekucyjnego w stosunku do dłużników.

Postanowieniem z 22 grudnia 2014 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Kościanie zawiesił postępowanie egzekucyjne prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego, a postanowieniem z 7 kwietnia 2016 r. umorzył postępowanie egzekucyjne.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu skargę kasacyjną wywiedli powodowie, zaskarżając go w całości. Zarzucili naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 385 k.p.c. i art. 386 § 1 i 4 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. oraz art. 843 § 3 k.p.c. w zw. z art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. przez uznanie, że w pozwie powodowie nie podnieśli zarzutu spłaty i na skutek tego w dalszym postępowaniu apelacyjnym utracili oni prawo do skorzystania z tego zarzutu; art. 385 k.p.c. i art. 386 § 1 i 4 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c.

W oparciu o te zarzuty skarżący wniesli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Pozwany w odpowiedzi na skargę wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona, choć tylko jeden z zarzutów okazał się zasadny.

Prekluzja przewidziana w art. 843 § 3 k.p.c. służy zwiększeniu sprawności procesu opozycyjnego, a w konsekwencji przeciwdziałaniu odwlekaniu egzekucji. Wymagane przez ten przepis podniesienie wszystkich zarzutów już w pozwie należy rozumieć jako obowiązek przytoczenia w pozwie faktów uzasadniających podstawę lub podstawy powództwa, chociażby w sposób ewentualny, na wypadek nieuwzględnienia przez sąd innej podstawy (por. wyrok SN z 21 września 2007 r., V CSK 141/07).

Obowiązek powołania zarzutów w pozwie dotyczy przy tym oczywiście tylko takich faktów, które powód mógł zgłosić. Konieczne jest więc istnienie tych faktów oraz wiedza powoda o tych okolicznościach (por. P. Grzegorzczak, *Co oznacza obowiązek powołania wszystkich zarzutów w pozwie opozycyjnej i jakie są konsekwencje jego naruszenia (art. 843 §3 k.p.c.)?*, Polski Proces Cywilny 2/2013, s. 248-250).

Wbrew ocenie Sądu drugiej instancji, z treści pozwu jednoznacznie wynika, że zarzut spłaty kredytu został podniesiony. W pozwie wskazano nie tylko na okoliczność częściowej spłaty kredytu – na podstawie ugody zawartej przez pozwanego i powodów – już po wystawieniu BTE i wszczęciu postępowania egzekucyjnego, ale wykazano wysokość tej spłaty na dzień wniesienia pozwu (k. 3v oraz k. 4-6). Powodowie załączyli do pozwu oświadczenie pozwanego o poczynionych ustaleniach w przedmiocie ustalonej wysokości spłat już po wystawieniu BTE (pismo pozwanego z 9 maja 2014 r.).

Nawet jeśli uznać za zaskarżonym wyrokiem, że środki wpłacane na rachunek bankowy powoda po 12 września 2013 roku nie były zaliczane na poczet

zadłużenia, bo wówczas umowa została już wypowiedziana i nie obowiązywała, to podstawą świadczeń pieniężnych na rzecz pozwanego była zawarta ugoda. Z akt sprawy bezsprzecznie zatem wynika, że zarzut spłaty długu (częściowej) został sformułowany i udokumentowany już w pozwie.

Zarzut i uzasadniające go dowody nie zostały wprawdzie wskazane w *petitum* pozwu, ale brak oparcia dla takiego wymagania w treści art. 843 § 3 k.p.c. Przepis ten nie precyzuje formy, trybu czy sposobu zgłoszenia zarzutu w pozwie. Mając na uwadze wyjątkowy charakter tego przepisu (jako wyjątek od zasady ustalonej w art. 217 k.p.c.), Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że nie może on być nadmiernie rygorystycznie wykładany. Jest tak zwłaszcza w sprawach konsumenckich. Powodowie zaciągnęli kredyt jako konsumenci.

Przyjęta w zaskarżonym wyroku wykładnia i zastosowanie art. 843 § 3 k.p.c. nie da się pogodzić z konstytucyjnym minimum ochrony praw konsumentów. Prawa te zostały naruszone już przez samą instytucję bankowego tytułu egzekucyjnego, utrzymaną w mocy jedynie na podstawie wyjątkowych przepisów przejściowych (por. wyrok TK z 14 kwietnia 2015 r., P 45/12; por. też wyroku TK z 26 stycznia 2005 r., P 10/04). Rygorystyczna wykładnia i zastosowanie art. 843 § 3 k.p.c. nie może dodatkowo obniżać poziomu ochrony praw konsumentów.

Nie można wobec tego zaaprobować oceny Sądu drugiej instancji, że „we wniesionym w niniejszej sprawie pozwie, powodowie, działający przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego (adwokata), zarzutu spłaty nie podnieśli, stąd w dalszym postępowaniu utracili prawo do skorzystania z niego w tym postępowaniu.”

Sąd Najwyższy uwzględniając skargę kasacyjną i przekazując Sądowi Apelacyjnemu sprawę do ponownego rozpoznania uznał, że rozpoznanie drugiego z zarzutów skargi jest przedwczesne. Sąd drugiej instancji prawidłowo wprawdzie ocenił, że w świetle § 11 ust. a) umowy kredytowej z 10 marca 2011 r., powodowie byli zobowiązani do informowania Banku m. in. o zmianie miejsca zamieszkania, a brak poinformowania Banku o zmianie danych adresowych nie powinien obciążać pozwanego Banku (k. 396, 398), skoro to sami powodowie podali preferowany adres do doręczeń (k. 305, 306), ale Sąd Apelacyjny nie wyjaśnił dostatecznie, czy i

jakie skutki prawne wywołało wypowiedzenie umowy w świetle zawartej przez strony ugody. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny powinien zbadać treść i skutki zawartej i faktycznie wykonywanej przez strony ugody.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 108 § 2 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.